קורבן מסובסד: תמיכת המדינה בדת בישראל*

אלי ברמן**

מאמר זה מציע שלושה נימוקים כלכליים לביטול חוקים הקשורים לאוכלוסיה החרדית בישראל. ראשית, מערכת הסובסידיות הקיימת יצרה עוני רב ותלות בסעד בקהילה החרדית. כשהגברים נשארים בישיבה עד גיל ארבעים בממוצע והאוכלוסיה החרדית מוכפלת מדי 16 שנה, הקהילה תלויה תלות מסוכנת בתשלומי העברה וצדקה. ספק אם העברות אלו יגדלו במהירות שדי בה לכלכל את המשפחות החרדיות ההולכות וגדלות. נימוק שני הוא שכח המונופוליסטי מגביל תחרות בשוק השרותים הדתיים, דבר המביא לאספקת שרותים נחותה בהשוואה למה שניתן לשאר האוכלוסיה. לבסוף, מדינה שמאפשרת תשלומי העברה שמפלים לטובת קהל בוחרים מסוים, מתמרצת התארגנות של מפלגות פוליטיות־דתיות. מפלגות אלו מערערות את יציבות המערכת הפוליטית.

למה אבות ואמהות שמשפחותיהם חיות בעוני בוחרים לשלוח את בניהם לישיבה במקום עבודה? מאמר נוסף פיתח מודל כלכלי לפתור חידה זו. בעבודה הזאת אני בוחן את השלכות המודל על המדיניות ומדגיש את העיוותים הנובעים מסבסוד לקהילה הדורשת קורבן אישי כתנאי להשתייכות. הסובסידיה מתבזבזת עקב הגידול בקורבן הנדרש. המאמר מציע מערכת רפורמות שיוויוניות שתרחיב את תוכניות הרווחה הכלכליות ובכך תפצה את הקהילה החרדית על אובדן הסובסידיות והמעמד המונופוליסטי שיש לספקי שירותים עבורה. רפורמות אלו יאפשרו לקהילה החרדית לשגשג בכוחה היא, יתרמו לתפקוד המערכת הפוליטית ויעודדו יחס בריא בין ענפי המסורת היהודית בישראל.